

EDUCAȚIA ECOLOGICĂ FORMALĂ ȘI IMPORTANȚA EI PENTRU DEZVOLTAREA DURABILĂ

Oana Andra BALACEANU¹

andrabalaceanu@yahoo.com

MOTTO:

„O educație ecologică va ajuta la înțelegerea și conștientizarea faptului că în natură există legi inexorabile, că omul poate gospodări planeta numai cunoscând-o în întregime și folosindu-i legile, pe cele imuabile și pe cele trecătoare”.

(Sahleanu V., 1989)

ABSTRACT: Ecological imbalance generalizes existing global human concern and motivate growing demand for environmental education. Planet's health depends on the attitude of every citizen to the ecosystem with which it interacts.

Environmental education for sustainable development is a task that life is a challenge for individuals, institutions and society to see tomorrow as a day that belongs to all or will not belong to anyone.

Environmental Education is the process that recognizes values and concepts clarified in order to develop skills and attitudes necessary to understand and appreciate the relationship between human culture and environment which includes biophysical Current environmental crises are a direct result of ignorance, reflected in the way education is treated. This lack of attention to forming personalities that have minimal environmental ethics is doubled and centered to relations between humans and the environment, losing sight of the fact that people are part of the environment and depend on goods and services this data.

KEYWORDS: environmental education, durability, sustainable, aware.

Dezechilibrul ecologic existent la scară globală generalizează îngrijorarea omenirii și motivează creșterea cererii de educație ecologică. Sănătatea planetei depinde de atitudinea fiecărui cetățean față de ecosistemul cu care interacționează.

¹ Universitatea de Științe Agronomice Și Medicină Veterinară București

Un obiectiv extrem de important pentru viitorul omenirii este acela de a asigura îmbunătățirea constantă a calității vieții pentru această generație și pentru cele viitoare, în așa fel încât să fie respectată moștenirea noastră comună – planeta pe care trăim. Pentru a îndeplini acest obiectiv trebuie să învățăm constant – despre noi, despre potențialul nostru, despre limitele noastre, despre relaționarea cu ceilalți și cu mediul în care trăim. Educația ecologică pentru o dezvoltare durabilă reprezintă o îndatorire pe viață care se constituie într-o provocare pentru indivizi, instituții și societate să vadă ziua de mâine ca pe o zi ce aparține tuturor sau nu va aparține nimănui.

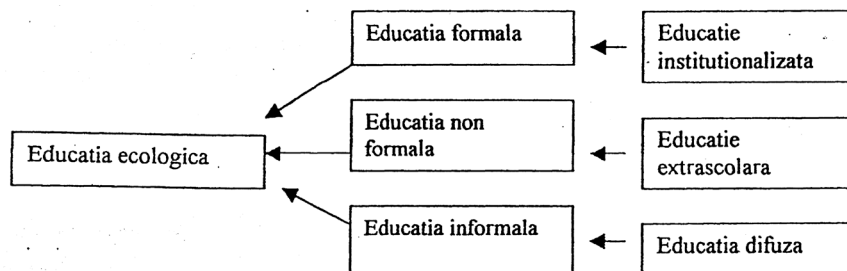
Educația ecologică este procesul prin care sunt recunoscute valori și clarificate concepte pentru a se putea dezvolta abilități și atitudini necesare înțelegerii și aprecierii relațiilor dintre om, cultura din care face parte și mediul biofizic. Educația ecologică include și exersarea luării de decizii și formularea unui cod propriu de conduită privind calitatea mediului. În declarația adoptată în cadrul Conferinței de la Tbilisi (1977) se afirma că educația ecologică ar trebui să „încurajeze inițiativa, spiritul de responsabilitate și dedicație pentru edificarea unui viitor mai bun”.

Obiectivele educației ecologice pot fi astfel descrise în termenii extinderii și conștientizării, formării unei baze de cunoștințe, de atitudini, dezvoltării de abilități și participării active în procesele de indentificare și rezolvare a problemelor.

Educația ecologică se poate realiza prin cele trei forme ale educației prezentate în figura de mai jos:

- educația formală (realizată în unitățile de învățământ);
- educația informală (realizată prin organizații neguvernamentale, mass-media, anturaj, familie),
- educația nonformală (realizată prin activități extrașcolare, centre de educație permanentă, cluburi, etc.).

Schema tipurilor de educație.

Educația ecologică formală are următoarele obiective:

– îmbunătățirea capacității populației de a înțelege complexitatea organizării mediului, a faptului că integritatea, calitatea și productivitatea sistemelor ecologice (oferta de bunuri și servicii) condiționează starea de sănătate și bunăstarea oamenilor;

– înțelegerea de către populație a necesității dezvoltării durabile și acumularea cunoștințelor și valorilor care să permită acestora să se dezvolte durabil;

– formarea unei populații conștiente și preocupată de starea capitalului natural și de problemele acestuia, o populație care va avea cunoștințele, competența, starea de spirit, motivația și sensul angajării care să-i permită să acționeze individual și colectiv la rezolvarea problemelor actuale și să împiedice repetarea lor.

Sistemul educațional formal urmărește:

– să asigure elevilor cunoștințele fundamentale ale ecologiei sistemice, care să le permită, când li se oferă prilejul, să ia decizii pentru rezolvarea problemelor de mediu;

– să ofere elevilor șansa de a înțelege:

- modul în care activitățile umane influențează mediul;
- modul în care comportamentul individual influențează mediul;
- marea varietate a problemelor mediului și a implicațiilor ecologice ale acestora;
- soluțiile alternative viabile disponibile pentru remedierea problemelor de mediu și implicațiile ecologice ale acestor soluții;
- necesitatea investigării și evaluării problemelor de mediu, ca o condiție preexistentă la procesul de luare a deciziilor;

– să asigure elevilor:

- cunoașterea și priceperile/deprinderile necesare pentru a identifica și investiga problemele și pentru a sintetiza datele obținute;
- capacitatea de a analiza problemele de mediu și de asociere a aprecierilor în perspectiva implicațiilor lor ecologice;
- abilitatea de a identifica soluții alternative la probleme distincte și aprecierea perspectivelor asociate acestor soluții;
- abilitatea de a identifica și clarifica propriile lor aprecieri legate de probleme de mediu distincte și soluțiile asociate acestora;
- capacitatea de a evalua, clarifica și modifica propriile lor aprecieri în lumina noilor informații

Definirea dezvoltării durabile – În Raportul Brundtland (1987), Dezvoltarea durabilă este definită ca dezvoltarea ce împlinește necesitățile prezentului fără a compromite capacitatea generațiilor viitoare de a-și satisface propriile lor nevoi.

Dezvoltarea societății umane trebuie să țină cont de faptul că viitorul speciei umane depinde de luarea în considerare a limitării resurselor și de hotărârea și capacitatea oamenilor de a se abține de la distrugerea ecosistemelor naturale.

Cerințele de bază care trebuie satisfăcute pentru punerea în practică a conceptului de durabilitate sunt: evaluarea abordării conceptuale și metodologice a dezvoltării, stabilirea stadiului actual de cunoaștere în acest domeniu, a principalelor lacune și incertitudini, precum și a nevoilor de dezvoltare și îmbunătățire ulterioară a cunoașterii; formularea elementelor de bază ale modelului dinamic pentru „co-dezvoltarea SSE cu CN” sau „dezvoltarea socio-economică durabilă”; identificarea premiselor sau avantajelor și a limitelor și constrângerilor pe care fiecare țară se poate baza sau cu care se confruntă în stabilirea și implementarea strategiilor pentru co-dezvoltare și a planurilor de acțiune aferente ale acestora; identificarea lacunelor și inconsecvențelor în procesul de luare a deciziilor și în stabilirea politicilor pentru durabilitate și formularea unui model coerent, dinamic pentru „sistemul suport de asistare a deciziilor”.

În esență, dezvoltarea durabilă este un proces al schimbării modului în care se realizează exploatarea resurselor, direcția investițiilor, orientarea dezvoltării tehnice și modificarea instituțională, toate acestea realizându-se în armonia dintre necesitățile generațiilor prezente cu cele ale generațiilor viitoare. În acest sens, strategia pentru dezvoltarea durabilă are drept scop promovarea existenței unui echilibru între componentele CN și cele ale SSE.

Rolul educației ecologice în realizarea dezvoltării durabile – Printre mijloacele capabile să contribuie la combaterea, conservarea și dezvoltarea unui mediu sănătos și prosper, un rol deosebit îl au activitățile educative, respectiv educația ecologică. O asemenea realitate își relevă pe deplin însemnătatea și dimensiunile în condițiile epocii contemporane caracterizate prin trecerea la o societate în care resursele naturale trebuie să fie utilizate astfel încât să asigure tuturor indivizilor accesul la o viață de calitate fără a distruge mediul de care acesta depinde într-o măsură din ce în ce mai mare. Acest lucru reclamă în primul rând un nou stil de viață, trăsături novatoare superioare ale modelelor de producție, consumație și cooperare.

Dezvoltarea durabilă implică încorporarea ideii de sustenabilitate în viața de zi cu zi a fiecărui individ, responsabilizarea tuturor sectoarelor societății în a recunoaște că o dezvoltare durabilă reală se realizează doar prin colaborarea tuturor celor care participă la implementarea acestui dezi-derat, dar mai ales responsabilizarea generațiilor tinere de a se implica în alegerea soluțiilor durabile, deoarece sunt afectate propriile lor moșteniri economice, culturale și de mediu.

Acest lucru arată că educația este cea mai importantă achiziție a unei societăți, deoarece în urma acesteia cetățenii pot participa în mod conștient la atenția acordată mediului, produsul său constând în formarea unor cetățeni responsabili și receptivi față de problemele cu care se confruntă mediul.

Crizele actuale de mediu sunt un rezultat direct al ignoranței, reflectată și prin modul în care este tratată educația. Această lipsă a atenției acordate formării unor personalități care să dispună de o minimă de etică ecologică este dublată și de o abordare antropocentristă a relațiilor dintre om și mediu, pierzându-se din vedere faptul că oamenii sunt parte integrantă a mediului și depind de bunurile și serviciile date de acesta. Este necesară o înțelegere corectă a locului și rolului speciei umane în mediu. Un cetățean corect educat reprezintă un element vital pentru dezvoltarea durabilă a SSE actual.

Progresul unei națiuni este măsurat prin calitatea educației date cetățenilor săi și aceasta va deveni semnătura prin care o națiune va putea spera să-și valorifice întregul său potențial. Dezvoltarea durabilă presupune un nou mod de gândire. Comisia Brundtland cu privire la Mediu și Dezvoltare, în raportul său din 1987 – *Our Common Future* – concluzionează: „este imposibil să separăm problemele dezvoltării economice de cele educaționale”. Așadar, mediul, economia și educația trebuie să aibă un punct comun – dezvoltarea durabilă. Importanța educării copiilor cu privire la noile realități ale mediului și ale economiei nu trebuie subestimată. Trebuie să ne asigurăm de faptul că toți membrii societății, tineri și bătrâni, înțeleg la fel ceea ce reprezintă dezvoltarea durabilă, mediul și integrarea economică. Acest lucru presupune un real și amplu proces de schimbare.

Conferința Națiunilor Unite pentru Mediu și Dezvoltare din 1992, în Agenda 21, a acordat prioritate rolului educației în realizarea acelui tip de dezvoltare care să respecte și să hrănească mediul natural. Aceasta s-a concentrat asupra procesului de orientare și reorientare a educației astfel

încât să cultive valori și atitudini de respect pentru mediu și preconizării modalităților de realizare a acestui lucru.

Capitolul 36 din Agenda 21 evidențiază faptul că educația este esențială pentru promovarea dezvoltării durabile și îmbunătățirea capacității oamenilor de a aborda probleme de mediu și dezvoltare. Din momentul în care dezvoltarea durabilă a fost o preocupare centrală în conferințele Națiunilor Unite a existat un consens în ceea ce privește faptul că educația este forța conducătoare pentru schimbările dorite.

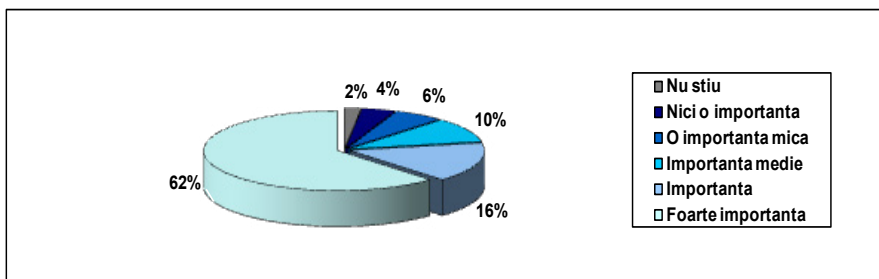
Astfel, educația nu a mai fost privită ca un obiectiv în sine, ci ca o modalitate de a provoca schimbări de comportament și de stil de viață, de a disemina cunoștințe și de a pregăti sprijinul populației pentru schimbările spre sustenabilitate venite din celelalte sectoare ale societății.

În figura următoare este subliniată importanța educației ecologice formale în urma unui sondaj de opinie realizat pe un eșantion reprezentativ de 100 de persoane în anul 2012.

Rolul instituțiilor de învățământ în educația ecologică a populației

Realizarea dezideratelor dezvoltării durabile depinde de capacitatea și abilitatea factorilor implicați de a adopta și pune în aplicare programe, strategii și planuri de acțiune bazate pe modele conceptuale specifice dezvoltării durabile.

În scopul îndeplinirii obiectivelor tranziției socio-economice durabile și al aplicării planurilor de acțiune asociate, trebuie satisfăcute câteva cerințe cheie. Dintre acestea, educația publicului pentru ai permite accesul la informație, interpretarea și înțelegerea corectă a acesteia, precum și înalta calificarea a resurselor umane de profil, sunt recunoscute a avea un impact deosebit de puternic asupra deciziilor pe termen lung.

Importanța educației este deosebită deoarece calitatea oricărei strategii sau plan de acțiune, calitatea infrastructurii instituționale și a instrumentelor economice legale, ca și implementarea lor eficientă sunt strict dependente de participarea unui public bine informat și educat, a factorilor de decizie și politici cu pregătire adecvată, precum și a experților (IUCN/UNEP/WWF, 1991).

O condiție fundamentală pentru garantarea dezvoltării durabile este identificarea principalelor mecanisme și instrumente necesare organizării programelor specifice sistemului de învățământ și a celor organizate în afara acestuia în vederea educării, formării și informării resurselor umane, pentru a acționa eficient la blocarea deteriorării capitalului natural.

Tranziția către o dezvoltare durabilă presupune schimbarea mentalităților, a modului de a gândi și de a acționa față de mediul înconjurător astfel încât impactul uman să se mențină în cadrul domeniului de stabilitate al sistemelor ecologice. Rezultă astfel necesitatea pregătirii publicului larg pentru schimbările care pot fi contradictorii cu sistemul de valori cu care este obișnuit. Este necesară schimbarea atitudinilor personale și a practicilor care se referă la utilizarea mai eficientă a resurselor, dar și la modificarea mecanismelor economice pe plan național și internațional, a comerțului și politicilor interstatale de cooperare pentru realizarea tranziției către un model de dezvoltare durabilă.

Componentele unui program de educație ecologică ce conține obiectivele dezvoltării durabile urmăresc dezvoltarea abilităților de:

- a gândi în perspectivă, previzionar și planificativ;
- a considera valoarea problemelor din mai multe perspective și a lua decizii bine informate;
- a acumula cunoștințe și a fi responsabil, pentru a dispune de sugestii pentru acțiunile bazate pe o judecată echilibrată;
- a înțelege conceptele de bază;
- a gândi sistemic și a privi lumea prin prisma interconexiunilor ce se stabilesc la nivelul său;
- a forma și folosi deprinderi în procesele cunoașterii, cercetării, acțiunii, inițierii, imaginației, realizării de conexiuni și judecați de valoare.

Educația ecologică necesită introducerea conceptelor dezvoltării durabile în curriculum. În acest fel, va crește înțelegerea și responsabilizarea elevilor cu privire la acțiunile lor față de mediu. Integrarea dezvoltării

durabile în educația ecologică urmărește crearea unui cetățean informat cu privire la mediu și problemele asociate acestuia și motivat să colaboreze la rezolvarea acestor probleme.

În educația ecologică nimeni nu trebuie să se afle singur, întrucât efortul care se face astăzi, și se amplifică, este planetar. Educația ecologică prin școală iese dincolo de școală, în lumea numeroasă a adulților cu multitudinea lor de preocupări și ocupații, dar din ce în ce mai sensibili la ceea ce ar putea afecta viitorul generațiilor ce vin. Educației ecologice nimeni nu i se va putea sustrage, întrucât este o educație a tuturor. Statutul ei foarte dinamic, complex, universal, mereu înnoit și înnoitor, este pe termen lung, însoțind întreaga existență umană.

Educația ecologică este o educație a solidarizării acționale. Strategiile transferului și evaluării educației ecologice acționează între acești poli: observ, constat, analizez, iau măsuri. A ști trebuie să însemne și a ști să acționezi: sesizând, antrenând la faptă ecologică. Materialele și publicațiile UNESCO sunt o excelentă sursă de învățare (didactic) pe lângă datele recoltate din ecosistemul local.

Educația ecologică în școală și dincolo de școală evaluează mereu contribuția fiecăruia și a grupurilor sociale în soluționarea problemelor grave privind gospodărirea noastră planetară, starea ei de ordine, de resurse, de sănătate.

Educația ecologică îndeamnă permanent la responsabilitate și solidaritate, la reflecții și acțiune. Satisfacțiile sale vin din inițiativă, din pasiune și acțiune, răspunzând unui imperativ planetar.